

Перш ніж стане занадто пізно

Імовірність приходу до влади Трампа, який погрожує вивести США з НАТО, має послужити сигналом для Європи терміново переозброїтися

Потенційне повернення Дональда Трампа в Білий дім у 2025 році створює серйозну загрозу для безпеки Європи. Оскільки війна в Україні не припиняється, європейські країни зобов'язані зміцнити свою оборону від реваншистської агресії президента Росії Володимира Путіна – перш ніж стане занадто пізно.

Перспектива реалізації нестриманим і неврівноваженим Трампом своїх погроз – відмова США від історичних зобов'язань захищати Європу – є настільки лякаючою для більшості європейських лідерів, що вони, судячи з усього, просто ігнорують її. Однак після переконливих перемог Трампа на попередніх виборах у штатах Айова і Нью-Гемпшир майже немає сумнівів у тому, що він стане кандидатом від Республіканської партії на президентських виборах у листопаді. А враховуючи, що він випереджає президента Джо Байдена в загальнонаціональних опитуваннях і в багатьох ключових штатах, його повернення до влади є реальною і нагальною небезпекою.

Під час першого президентського терміну Трамп неодноразово погрожував вивести США з НАТО – військового альянсу, що гарантує американську ядерну парасольку для Європи. Від цього кроку його відрадили вищі зовнішньополітичні радники, насамперед колишній радник із національної безпеки Джон Болтон. Але ізоляціоністська риторика Трампа посилюється, а це означає, що в разі переобрання на президентський пост він оточить себе слухняними людьми, а не досвідченими фігурами з істеблшменту.

Трамп може позбавити сенсу американські гарантії безпеки, не залишаючи НАТО

Хоча Трампу потрібне схвалення Конгресу для виходу США з НАТО, він може позбавити сенсу американські гарантії безпеки, не залишаючи цей альянс офіційно. Йому достатньо оголосити, що США не прийдуть на

захист європейських країн у разі, якщо на них буде скоєно напад. Саме це він тепер і каже: Трамп не просто не захищатиме країну НАТО, на яку напала Росія, а й «заохочуватиме» Росію «робити все, що вона, чорт забирай, захоче», якщо він вирішить, що цей союзник по НАТО не витрачає достатньо коштів на оборону.

Замість того щоб просто сподіватися на реалізацію кращого сценарію, за яким Байден переобирається на другий термін, продовжує підтримувати Україну і дотримується оборонних зобов'язань Америки перед союзниками по НАТО, Європа повинна готуватися до гіршого. В ідеалі такі приготування слід було почати набагато раніше – або коли Путін анексував Крим в 2014 році, або після обрання Трампа у 2016-му.

Якби фундамент європейського оборонного союзу всередині НАТО був закладений десять років тому, то зараз Євросоюз міг би скористатися перевагами розширених колективних оборонних досліджень і ефективнішої стратегії військових закупівель. Щонайменше більше європейських країн змогли б наслідувати приклад Польщі та Естонії, значно збільшивши свої оборонні бюджети за два роки, які минули з моменту нападу Росії на Україну.

Хоча повернути годинник назад неможливо, відмова діяти зараз стала б верхом безвідповідальності. Насамперед Європа зобов'язана збільшити підтримку військових зусиль України. Оскільки республіканська більшість у Палаті представників відмовляє Байдену в проханні про виділення додаткової військової допомоги Україні на суму \$60 млрд, у цієї країни, яка перебуває в облозі, закінчуються зброя і боєприпаси.

На щастя, Євросоюз, нарешті, схвалив чотирирічний пакет допомоги на суму 50 млрд євро для України, який раніше, у грудні, був заблокований пропутінським прем'єр-міністром Угорщини Віктором Орбаном.

*Кремль уже займається
дестабілізацією
європейської демократії*

Європа повинна також пообіцяти довгострокову допомогу Україні, навіть якщо США перестануть її надавати. Якщо Орбан із цим не погодиться, інші 26 країн ЄС зобов'язані знайти спосіб обійти його і надати Україні необхідні ресурси. Сьогодні цілком очевидно, що в разі,

якщо Росія не зазнає поразки в Україні, Путін нападе на інші європейські країни. Кремль уже займається дестабілізацією європейської демократії, фінансуючи вкрай праві та вкрай ліві партії, які виступають проти ЄС, і використовує легіони ботів для поширення передвиборчої дезінформації в соціальних мережах. Тим часом підтримувані Путіним хакери обирають цілями своїх атак критично важливу інфраструктуру, наприклад, енергомережі та державні бази даних, а російські винищувачі порушують повітряний простір Швеції та Естонії.

Відповідно, Європа має збільшувати власні оборонні витрати. Як мінімум європейські країни зобов'язані дотримуватися встановленого НАТО цільового рівня витрат – 2 відсотки ВВП. У лютому 2022 року канцлер Німеччини Олаф Шольц оголосив *Zeitenwende* («поворотний момент») у зовнішній політиці країни, сигналізуючи про нові зобов'язання з переозброєння. Проте через майже два роки він досі не виконав обіцянку вкласти 100 млрд євро в модернізацію збройних сил країни. Особливо слід зазначити, що оборонні витрати Німеччини, згідно з оцінками, досягли лише 1,2 відсотка ВВП у 2023 році.

Крім того, потрібно збільшувати фінансування з боку ЄС. Тьєррі Бретон, комісар ЄС з питань внутрішнього ринку, нещодавно запропонував заснувати оборонний фонд ЄС у розмірі 100 млрд євро для фінансування спільних оборонних закупівель і збільшення виробництва зброї та боєприпасів. Пропозиція Бретона (яку, найімовірніше, підтримав його близький союзник – президент Франції Емманюель Макрон) являє собою багатообіцяючий перший крок.

Оскільки економіка Європи незрівнянно більша за економіку Росії, країни ЄС можуть легко виробити достатньо зброї для задоволення як оборонних потреб України, так і своїх власних. Але такі інвестиції потребують часу і постійної підтримки національних урядів, тому не можна зволікати.

***Враховуючи, що Путін
уже пригрозив
застосувати тактичну***

Так, Росія володіє величезним ядерним арсеналом. Навпаки, в Європі тільки дві країни мають ядерну зброю – Франція та Велика Британія (яка перестала бути

*ядерну зброю в Україні,
Європа зобов'язана
розробити власну
стратегію ядерного
стримування*

частиною ЄС і сильно залежить від американських технологій). Враховуючи, що Путін уже пригрозив застосувати тактичну ядерну зброю в Україні, Європа зобов'язана розробити власну стратегію ядерного стримування. Однак для цього знадобляться переконливі зобов'язання Франції та Великої Британії використовувати свій ядерний потенціал для захисту таких країн, як Естонія та Польща.

Більш спірним є інше питання: країни, які позбудуться захисту американської ядерної парасольки, можуть відчути себе змушеними обзавестися власними ядерними арсеналами. Україна, яка відмовилася від ядерної зброї, що залишалася на її території після розпаду СРСР, отримала суворий урок: запевнень у безпеці виявилось недостатньо, щоб стримати потенційні атаки Росії.

Усі країни з атомними електростанціями та необхідними науковими ноу-хау мають потенціал для порівняно швидкого розроблення власної ядерної зброї. Крім того, Франція могла б поділитися своїми технічними знаннями з іншими європейськими країнами. Європейське переозброєння може показатися радикальним кроком, але ставки екзистенційні. На тлі червневих виборів до Європейського парламенту, що швидко наближаються, тема оборони має посісти одне з перших місць в умах виборців.

(c) Project Syndicate 2024

Філіп Легран

Філіп Легран (Philippe Legrain) – колишній економічний радник президента Європейської комісії, запрошений професор Європейського інституту Лондонської школи економіки та засновник міжнародного аналітичного центру Open Political Economy Network (OPEN).

